

5. FORHINDRINGER FOR RETFÆRDIGHED: VOLDTÆGTSMYTER OG KØNSSTEREOTYPER

Istanbulkonventionen pålægger staterne at »fremme ændringer i de sociale og kulturelle adfærdsmønstre hos kvinder og mænd med henblik på at udrydde fordomme, sædvaner, traditioner og al anden praksis som bygger på forestillingen om kvinders underlegenhed eller stereotype roller for kvinder og mænd«. ²⁶⁰ Staterne skal endvidere lancere oplysningskampagner for at »øge offentlighedens bevidsthed om og forståelse af de forskellige måder, hvorpå alle former for vold [...] kommer til udtryk« ²⁶¹ og tilbyde »oplysninger om de foranstaltninger, der er til rådighed til forebyggelse af voldshandlinger«. ²⁶²

Ifølge FN's konvention om afskaffelse af alle former for diskrimination imod kvinder (CEDAW) skal deltagerstaterne arbejde på at træffe alle de nødvendige foranstaltninger for at »ændre mænds og kvinders sociale og kulturelle adfærdsmønstre med henblik på at nedbryde fordomme, sædvaner og al anden praksis, som hviler på den opfattelse, at det ene køn er mere eller mindre værd end det andet, eller på stereotype kønsroller«. ²⁶³

CEDAW har endvidere understreget, at staterne skal tilvejebringe »alderssvarende, evidensbaseret og videnskabeligt korrekt seksualundervisning for drenge og piger« ²⁶⁴ og »målrettet nedbryde stereotype kønsroller og fremme ligestilling og ikke-diskrimination, herunder ikke-voldelige maskuliniteter« gennem »integration af ligestillingsmateriale i studieordningen på alle uddannelsesniveauer både offentligt og privat fra den tidlige barndom og på uddannelser med en menneskerettighedstilgang«. ²⁶⁵ Endelig skal staterne

²⁶⁰ Istanbulkonventionen, artikel 12(1). Se også CEDAW, artikel 5(a).

²⁶¹ Istanbulkonventionen, artikel 13(1).

²⁶² Istanbulkonventionen, artikel 13(2).

²⁶³ CEDAW, artikel 5(a).

²⁶⁴ CEDAW, generel anbefaling 35, paragraf 35(a).

²⁶⁵ CEDAW, generel anbefaling 35, paragraf 35(a).

tilskynde medierne til »at afskaffe diskrimination mod kvinder i deres aktiviteter, herunder skadelige og stereotype skildringer af kvinder eller bestemte grupper af kvinder, såsom kvindelige menneskerettighedsforkæmpere«. ²⁶⁶

Selvom Danmark har ry for et være et ligestillet land, er det tydeligt, at der er lang vej igen, hvis vi skal opfylde disse internationale forpligtelser og adressere indgroede kønsstereotyper, både blandt retshåndhævende personale og i samfundet som sådan, samt sikre retfærdighed for voldtægtsoverleverere.

5.1 HOLDNINGER BLANDT RETSHÅNDHÆVENDE PERSONALE

De voldtægtsoverleveres erfaringer med retssystemet i Danmark, som blev indsamlet til denne rapport, afslører holdninger og opfattelser blandt retshåndhævende personale, som er kraftigt påvirket af voldtægtsmyter funderet på kønsstereotyper. Disse myter påvirker behandlingen af overleverere samt beslutningsprocesserne i alle stadier af retsprocessen. Trods visse tiltag fra de danske myndigheders side for at øge bevidstheden om voldtægtsmyter i de senere år, såsom Rigspolitiets kampagne i 2017, kan der stadig gøres meget for at modarbejde dem og undgå, at de hindrer ofres adgang til retfærdighed.

Advokat Helle Hald udpegede fordomme og offerbebrejdende holdninger blandt diverse fagpersoner som væsentlige forhindringer for adgang til retfærdighed for voldtægts ofre i Danmark. Hun talte om en »dominoeffekt« af offerbebrejdelse og upassende spørgsmål fra politiet eller unødigt fokus på offerets tøj. »Disse spørgsmål kan medføre skam og frygt hos den forurettede«, sagde hun, »hvilket får dem til at 'krølle sammen' under afhøringen. Dette kan påvirke hele retsprocessen med konsekvenser for både offeret og fremtidige forurettede. Hvis fordomme fører til, at en retsforfølgelse ikke ender med en dom, bliver den næste voldtægtsanmeldelse måske slet ikke efterforsket ordentligt, fordi betjentene tænker, at retsforfølgelsen af den også vil mislykkes«. ²⁶⁷

Myten om, at kun visse »typer« kvinder eller de, der opfører eller klæder sig på en bestemt måde, bliver voldtaget, støder overleverne ofte på. Den er tæt knyttet til forestillingen om, at mandlige gerningsmænd simpelthen ikke kan »styre sig« i mødet med kvinder, der er klædt eller opfører sig på en bestemt måde. Disse forestillinger stammer fra indgroede stereotyper om mandlig og kvindelig seksualitet. Kirstine Marie huskede for eksempel, hvad den mand, der voldtog hende, sagde bagefter: »Han sagde oppe i lejligheden, før jeg smed ham ud, at det var, fordi jeg simpelthen var for lækker, at han ikke kunne holde fingrene fra mig. Og så gav han mig faktisk et klap i røven, mens han sagde det«. ²⁶⁸

»Bolette« fra København genkaldte sig, hvordan en politibetjent udspurgte hende om hendes seksuelle præferencer under en afhøring: »Hvad har det at gøre med noget som helst? Det her var ikke sex, det var

²⁶⁶ CEDAW, generel anbefaling 35, paragraf 37.

²⁶⁷ Interview med Helle Hald, advokat og bistandsadvokat, København, 13. marts 2018.

²⁶⁸ Interview med Kirstine Marie, København, 26. juni 2018.

vold«. ²⁶⁹ Faktisk rådede »Bolettes« bistandsadvokat hende til at ikke at være alt for ærlig om sin seksualitet efter denne episode. Hun var rasende over, at det at tale åbent om sit sexliv potentielt kunne være fatalt for hendes sag.

For »Bolette« betød denne forventning, at hun skulle være en »mønsteroverlever« og

»sige, at 'åh, jeg lukker øjnene og tænker på gud, konge og fædreland og holder det ud'. Nej, jeg kan godt lide sex, men dette her havde intet at gøre med sex. Og at de også kommer til konklusionen, at hvis en kvinde giver udtryk for at have et aktivt sexliv og nyder det, så accepterer hun på en måde et voldeligt overgreb, dét gjorde mig meget vred. Der er ingen som helst sammenhæng mellem de to ting«.

»Bolette« ²⁷⁰

Helena Gleesborg Hansen fra Dansk Kvindesamfund bemærkede også, hvordan retsprocessens fokus på, hvorvidt offeret sagde »nej« i stedet for at spørge om, hvorvidt hun sagde »ja«, forstærker en gammeldags og stereotyp opfattelse af kvindelig seksualitet, ifølge hvilken mænd skal »overtale« kvinder til sex frem for, at kvinder udtrykker deres ønske derom af egen fri vilje. ²⁷¹

Hanne Baden Nielsen fra Center for Seksuelle Overgreb ved Rigshospitalet i København bemærkede også, at mænd stort set har samfundets velsignelse med hensyn til voldtægt. Hun henviste til det faktum, at bevidstgørelse og voldtægtsforebyggelse for det meste fokuserer på piger og kvinder, deres adfærd, og hvad de skal have på eller ikke have på for at undgå at blive voldtaget. »Mænd undskyldes i kraft af deres køn«, sagde hun til Amnesty International. »Det er: 'Undskyld, men det er, fordi jeg er en mand!'. Og jeg mener, at tiden er kommet, hvor forældre må begynde at tale med deres drenge om, hvordan de skal opføre sig ... Det er på tide at tale med mændene og lade kvinderne være«. ²⁷²

Flere anklagemyndighedsbeslutninger om at lukke sagen, som Amnesty International analyserede, refererer til en forhistorie mellem den forurettede og den anklagede. Mange beskriver kvindens adfærd op til den formodede voldtægt. I en sag fra Midt- og Vestjyllands Politi står der for eksempel i afgørelsen: »Der er således enighed om, at De efter aftale med X indfandt Dem i hans lejlighed, idet De skulle sove hos ham, ligesom De frivilligt gik ind i hans soveværelse«. ²⁷³ På grund af de begrænsede tilgængelige oplysninger om anklagemyndighedens begrundelse i disse afgørelser er det ikke altid muligt at konkludere, at sådanne faktorer er de primære årsager til at lukke efterforskningen. Offeret adfærd før voldtægten samt et eventuelt tidligere nært forhold til gerningsmanden bør imidlertid aldrig opfattes som en retfærdiggørelse af voldtægt.

Amnesty International stødte også på eksempler på domme, hvor offerets adfærd før voldtægten, for eksempel hvis hun tidligere havde haft et seksuelt forhold til den anklagede, blev tolket som en formildende omstændighed. For eksempel forklarede byretten i Odense sin begrundelse for at idømme to mænd tre år for voldtægt og voldtægtsforsøg som følger: »Retten har taget i betragtning, at hun tidligere

²⁶⁹ Interviews med »Bolette«, København, 26. juni 2018, og »Maya«, København, 28. maj 2018.

²⁷⁰ Interviews med »Bolette«, København, 26. juni 2018, og »Maya«, København, 28. maj 2018.

²⁷¹ Interview med Helena Gleesborg Hansen, næstforkvinde for Dansk Kvindesamfund, København, 14. marts 2018.

²⁷² Interview med Hanne Baden Nielsen, afdelingssygeplejerske, Center for Seksuelle Overgreb ved Rigshospitalet, København, 14. marts 2018.

²⁷³ Midt- og Vestjyllands Politi: 4100-72303-00001-18.

havde haft et seksuelt forhold til en af de anklagede, og at hun kun blev udsat for begrænset magtanvendelse«. ²⁷⁴

5.2 SEKSUALUNDERVISNING I DANMARK

FN's håndbog om lovgivning om vold mod kvinder bemærker, at uddannelsessystemet er »et af de mest effektive indgangspunkter, hvor diskriminerende holdninger i forhold til ligestilling og vold mod kvinder kan blive udfordret«. ²⁷⁵ Istanbulkonventionen forpligter stater til at træffe »de foranstaltninger der er nødvendige for at pensumlister og læseplaner på alle niveauer med støtte af undervisningsmateriale tilpasset det enkelte klassetrin behandler emner som f.eks. ligestilling mellem kvinder og mænd, ikke-stereotype kønsroller, gensidig respekt, ikke-voldelig løsning af konflikter mellem mennesker, kønsbetinget vold mod kvinder og retten til personlig integritet«. ²⁷⁶

Seksualundervisning er et obligatorisk emne i Danmark, selvom der ikke er nogen bestemmelser for, hvor meget tid der skal afsættes til det. Folkeskoleloven tilsiger, at »sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab« skal integreres som en del af skoleforløbet ²⁷⁷ fra børnehaveklassen, ²⁷⁸ og Undervisningsministeriets færdigheds- og vidensmål for dette henviser til, at eleverne på forskellige alderstrin skal kunne samtale om for eksempel »kønsroller og mangfoldighed« og »seksualitet og seksuel mangfoldighed« samt analysere »normer og idealer for køn, krop og seksualitet«. ²⁷⁹

Ydermere har Sex & Samfund siden 2008 kørt en »kampagneuge« delvist finansieret af staten, som hedder *Uge Sex*, hvori folkeskoler i hele Danmark frivilligt kan deltage. I 2017 deltog omtrent 500.000 elever og mere end 15.000 lærere. ²⁸⁰

En undersøgelse iværksat af Undervisningsministeriet i 2018 viste imidlertid, at kun 36 % af de 741 interviewede 7.-klasseelever i Folkeskolen fik seksualundervisning. Ydermere var 21 % i tvivl om, hvorvidt det tilbydes på deres skole. Undersøgelsen bemærkede, at »elevernes viden og/eller kompetencer på dette område indikerer, at undervisningen særligt på folkeskoler er utilstrækkelig, når det gælder emner som fx reproduktion; sex, seksualitet og seksuel sundhed; samt normer og mangfoldighed i relation til køn, krop og seksualitet«. ²⁸¹

²⁷⁴ Afgørelse 3-1479/2018, Odense Byret, p. 16, 23. marts 2018.

²⁷⁵ FN's Handbook for Legislation on Violence against Women, ST/ESA/329, 2009, p. 30.

²⁷⁶ Istanbulkonventionen, artikel 14(1).

²⁷⁷ Folkeskoleloven (2017), nr. 1510, paragraf 7.

²⁷⁸ Undervisningsministeriet: »Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab – obligatorisk emne: Fagformål for faget sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab«, 2016, www.emu.dk/sites/default/files/SSF%20-%20januar%202016.pdf

²⁷⁹ Undervisningsministeriet: »Læseplan for emnet Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab«, 2018, www.emu.dk/sites/default/files/L%C3%A6seplan%20for%20sundheds-%20og%20seksualundervisning%20og%20familiekundskab.pdf

²⁸⁰ »Ekspertes: Seksualundervisning anno 2018 er vigtigere end nogensinde før«, DR, februar 2018

www.dr.dk/nyheder/regionale/fyn/eksperter-seksualundervisning-anno-2018-er-vigtigere-end-nogensinde-foer

²⁸¹ Als Research: »Evaluering af Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab (SSF)«, januar 2019, p. 10,

<http://www.stukuvn.dk/aktuelt/uvm/2019/jan/190118-sundheds-og-seksualundervisningen-halter-efter-i-grundskolen>

Pædagoger skal på pædagoguddannelsen tage det obligatoriske modul »Køn, seksualitet og mangfoldighed«. ²⁸² Lærere på udkolingsniveau skal også have en formel seminarieuddannelse, og selvom seksualundervisning udbydes som en del af pensum, er det ikke obligatorisk. Ifølge Sex & Samfund udbydes faget kun meget sporadisk eller slet ikke. ²⁸³ En undersøgelse, der blev gennemført af Undervisningsministeriet, fandt frem til, at kun en femtedel af de lærerstuderende havde deltaget i det frivillige kursus om seksualundervisning. ²⁸⁴ For at undervise på gymnasieniveau skal lærere have en kandidatgrad, men de bliver ikke uddannet i seksualundervisning.

I 2017 opfordrede Sex & Samfund regeringen til at gøre seksualundervisning obligatorisk på gymnasieniveau. Sex & Samfund kritiserede også regeringen for den utilstrækkelige uddannelse af lærere i seksualundervisning og opfordrede den til at indføre et obligatorisk modul på læreruddannelsen. ²⁸⁵

I sine afsluttende betragtninger om Danmark fra 2017 anbefalede FN's komité for barnets rettigheder, at der indføres obligatorisk undervisning om det uacceptable i vold mod piger og kvinder på alle niveauer i skolen. ²⁸⁶

5.3 MANGLENDE UDDANNELSE OM SEKSUEL SELVBESTEMMELSE, SAMTYKKE OG FORHOLD

Skønt GREVIO i sin vurdering af Danmark fra 2017 påskønnede, at der findes initiativer såsom »Uge Sex«, fandt ekspertgruppen, at undervisningen på danske skoler generelt fokuserer på børns ret til beskyttelse mod forskellige former for vold uden en kønsdimension. Den anbefalede, at myndighederne indfører undervisning om kønsbetinget vold i hele Folkeskolen og overvåger, hvordan lærerne bruger det eksisterende undervisningsmateriale i denne henseende. ²⁸⁷

De piger og kvinder, som blev interviewet til denne rapport, havde ikke oplevet, at seksualundervisningen i Danmark dækker emner såsom forhold, seksuel selvbestemmelse eller samtykke. De rapporterede, at sådanne timer udelukkende fokuserede på biologi og seksuel og reproduktiv sundhed, prævention og forebyggelse af seksuelt overførte sygdomme. ²⁸⁸ Både overlevere og repræsentanter for organisationer, der arbejder med dem, var overbeviste om, at seksualundervisning ikke bør begrænse sig til biologi, men

²⁸² Uddannelses- og Forskningsministeriet, pressemeddelelse: »Tre millioner til undervisning i køn og ligestilling på pædagoguddannelsen«, 2014, www.ufm.dk/aktuelt/pressemeddelelser/2014/tre-millioner-til-undervisning-i-kon-og-ligestilling-pa-paedagoguddannelsen

²⁸³ Sex & Samfund: *Vi skal arbejde med seksualundervisning på læreruddannelsen*, 2017, www.sexogsamfund.dk/content/vi-skal-arbejde-med-seksualundervisning-paa-laererruddannelsen

²⁸⁴ Spørgeskemaet blev sendt til alle fjerdeårsstuderende på seminarierne (2.222) og blev besvaret af 792. Appendiks 3, underrapport 2 om evalueringen af læreruddannelsen, spørgeskema til studerende, Rambøll, juli 2018, p. 1, pp. 24-25, www.ufm.dk/aktuelt/nyheder/2018/filer/bilag3.pdf, www.jyllands-posten.dk/indland/ECE10840693/ny-undersogelse-kun-hver-femte-laererstuderende-deltager-i-seksualundervisning/

²⁸⁵ Sex & Samfund: *Vi skal arbejde med seksualundervisning på læreruddannelsen*, 2017, www.sexogsamfund.dk/content/vi-skal-arbejde-med-seksualundervisning-paa-laererruddannelsen

²⁸⁶ Afsluttende betragtninger, FN's komité for barnets rettigheder: Danmark, FN-dokument CRC/C/DNK/CO/5 (2017), paragraf 22(b).

²⁸⁷ GREVIO-rapport, p. 26.

²⁸⁸ Interviews med Dyveke, 29. maj 2018, Isabel, Aarhus, 30. maj 2018, Cathrine, 31. maj 2018, Karla, 1. juni 2018, og Kirstine Marie, København, 26. juni 2018.

også inddrage adfærd og forhold.²⁸⁹

Undervisning i kropslig selvbestemmelse og samtykke blev betragtet som altafgørende af mange af de interviewede, både med henblik på at forebygge seksuel vold og reagere på den, hvis den forekommer. For eksempel sagde 20-årige »Sofia« til Amnesty International, at hendes klassekammerater efter hendes mening ville have haft nemmere ved at finde ud af, hvordan de skulle reagere og støtte hende, da de fandt ud af, hun var blevet voldtaget, hvis de havde lært om samtykke i seksualundervisningen. I stedet følte »Sofia«, at hun blev »stemplet som en tøjte« og ikke blev troet på, da en ven til den mand, der voldtog hende, begyndte at sprede rygter om episoden.²⁹⁰

I september 2018 lancerede Det Kriminalpræventive Råd en kampagne, der fokuserer på at forebygge seksuelle overgreb, og som henvender sig til unge mennesker mellem 15 og 17 år. Kampagnen hedder *Tune Ind* og føres primært online. Den bruger musik til at starte diskussioner om vigtigheden af at opfatte, mærke og respektere hinandens verbale og ikke-verbale signaler.²⁹¹ Selvom det er et vigtigt og velkomment initiativ, bør forhold, seksuel selvbestemmelse og samtykke stadig inddrages i skolernes seksualundervisning.

Advokat Helle Hald understregede vigtigheden af tidlig bevidstgørelse for at forebygge seksuel vold.²⁹² De interviewede overlevere mente også, at det ville være gavnligt at stille alderssvarende undervisning om kropslig integritet og samtykke til rådighed for børn, der endnu ikke er teenagere.²⁹³ »Anne« fra Aarhus sagde: »Vi bliver nødt til at starte meget tidligere ... [For mindre børn] behøver det ikke at blive knyttet til sex ... Du kan undervise i samtykke fra en meget tidlig alder, og jeg mener selvfølgelig, at det skal gøres i familien, men også i daginstitutioner og skoleklasser og så videre ... Der er mange ting, der går forud for samtykke og ligger implicit i den måde, vi håndterer samtykke på.«²⁹⁴

Isabel påpegede vigtigheden af at lære børn om samtykke og være påpasselig med ikke at forstærke kønsstereotyper undervejs: »Selv i børnehaven, når drenge eller piger hiver hinanden i håret eller prøver at tage noget af tøjet af, eller en hvilken som helst form for chikanerende adfærd, så siger de bare: 'Nåh, det er fordi, de er børn, de leger bare' eller: 'Sådan er drenge nu engang'. Så jeg tror, at så snart de lærer at omgås hinanden, skal du lære dem om, hvordan de gør det på en måde, hvor de respekterer hinandens grænser.«²⁹⁵

Karla på 20 sagde til Amnesty International, at der er behov for åbne diskussioner om voldtægt og samtykke, så unge mennesker ved, hvordan de skal tale om disse ting.²⁹⁶ Den 23-årige børnehavepædagogmedhjælper Nanna understregede, at tilgangen skal bygge på gensidig respekt. Hun sagde: »Det at være ung i Danmark er at gå ud og feste og have det sjovt, og du skal ikke bare holde op, fordi der er nogle idioter ude i verden, der tror, de kan gøre lige, som det passer dem ... Jeg mener, det

²⁸⁹ Interview med Jeanette og Mathilde, rådgivere, Joan-Søstrene, København, 14. marts 2018.

²⁹⁰ Interview med »Sofia«, København, 26. juni 2018.

²⁹¹ Interview med Flemming Wridt Jensen, Det Kriminalpræventive Råd, København, 10. oktober 2018.

²⁹² Interview med Helle Hald, advokat og bistandsadvokat, København, 13. marts 2018.

²⁹³ Interviews med »Anne«, Isabel, Aarhus, 30. maj 2018, Karla, 1. juni 2018, og Kirstine Marie, København, 26. juni 2018.

²⁹⁴ Interview med »Anne«, Aarhus, 30. maj 2018.

²⁹⁵ Interview med Isabel, Aarhus, 30. maj 2018.

²⁹⁶ Interview med Karla, København, 1. juni 2018.

er vigtigt at gå ud og sige, at selvfølgelig skal du have din frihed, når du er ung ... Jeg ændrer ikke på min påklædning, bare fordi den er kort, eller du kan se en masse hud, for det giver ikke nogen ret til gøre mig noget«. ²⁹⁷

Ingrid Soldal Eriksen, analytiker ved Det Kriminalpræventive Råd, sagde til Amnesty International, at forskning viser, at de fleste voldtægtsofre er teenagere, og at voldtægterne for det meste finder sted i private hjem og ofte i forbindelse med fester. Hun sagde til Amnesty International, at: "Rådets kvalitative undersøgelse viser, at der er noget på spil omkring de unges normer. De har en ret kønsstereotyp opfattelse af, hvad normer er, og at det er drengene, som skal tage initiativet, og det er pigerne, som skal give samtykke. Og så har de unge ikke noget sprog for samtykke«. ²⁹⁸

Istanbulkonventionens forklarende bemærkninger påpeger, at: »Holdninger, overbevisninger og adfærdsmønstre dannes meget tidligt i livet. Hvis vi vil fremme ligestilling, gensidig respekt i personlige forhold og ikke-vold, må vi begynde så tidligt som muligt, og det er primært forældrenes ansvar. Uddannelsesinstitutioner spiller imidlertid også en væsentlig rolle i at styrke disse værdier«. ²⁹⁹

Alderssvarende og omfattende seksualundervisning fra en tidlig alder er et godt udgangspunkt for at øge unge menneskers bevidsthed om forhold, ligestilling og samtykke, hvilket i sidste ende bidrager til at opbygge et samfund, der respekterer kropslig integritet og seksuel selvbestemmelse, og hvor kønsbetinget vold og seksuel vold ikke er tilladeligt.

Selvom nogle af de områder, som Istanbulkonventionen fordrer, er dækket i læseplanerne i Danmark, og initiativer såsom »Uge Sex« taler til mange unge mennesker, bør myndighederne træffe yderligere foranstaltninger for at sikre, at tilvejebringelsen af en sådan undervisning er omfattende og konsekvent. En tildeling af et obligatorisk antal timer til omfattende seksualundervisning i læseplanerne på alle niveauer samt en sikring af, at alle lærere bliver uddannet i at undervise i det, ville bidrage markant til at opnå dette mål. Ved at forbedre adgangen til og rækkevidden af seksualundervisningen og sikre, at den dækker emner kønsbetinget vold, forhold og samtykke, har de danske myndigheder en mulighed for og en forpligtelse til at arbejde med unge mennesker for at forebygge voldtægt på langt sigt.

5.4 MEDIERNES ROLLE

Istanbulkonventionen kræver, at stater »tilskynder den private sektor, ICT-sektoren og medierne til at udstikke retningslinjer og selvregulerende standarder for at øge respekten for kvinders værdighed og således bidrage til at forebygge vold mod dem«. Sådanne aktører bør endvidere tilskyndes til at »etablere et etisk adfærdskodeks med henblik på en rettigheidsbaseret, kønssensitiv og ikke-sensationshungrende

²⁹⁷ Interview med Nanna, København, 26. juni 2018.

²⁹⁸ Interview med Ingrid Soldal Eriksen, analytiker, Det Kriminalpræventive Råd, København, 10. oktober 2018. Se også: www.dkr.dk/materialer/vold-og-voldtægt/seksuelle-kraenkelse/. **Error! Hyperlink reference not valid.**

²⁹⁹ Forklarende bemærkninger, paragraf 94.

mediedækning af vold mod kvinder«. ³⁰⁰

I sin evalueringsrapport om Danmark bemærkede GREVIO, at der fandtes adskillige love om etiske standarder i medierne i Danmark ³⁰¹ samt de selvpålagte retningslinjer, der blev vedtaget i 2013 af Dansk Journalistforbund og Danske Medier. ³⁰² GREVIO var imidlertid kritisk over for standardernes fravær af foranstaltninger i forhold til at adressere skadelige kønsstereotyper eller retningslinjer for, hvordan sager om vold mod kvinder bør dækkes. GREVIO anbefalede, at de danske myndigheder tilskynder ikke-statslige aktører såsom private medievirksomheder til aktivt at deltage i forebyggelsen og bekæmpelsen af vold mod kvinder, i overensstemmelse med Istanbulkonventionens artikel 17. ³⁰³

Den skyggerapport, som blev indleveret samlet af flere danske NGO'er til GREVIO i januar 2017, bemærkede, at: »Sager om seksualiseret vold sommetider fremstilles med unødige seksuelle detaljer, hvilket viktimiserer de pågældende kvinder yderligere«. ³⁰⁴ Mediernes dækning af seksuel vold fokuserer næsten altid på, hvad offeret var iført, eller hvorvidt hun havde drukket alkohol. Dette viderefører misforståelser omkring voldtægt og samtykke, hvilket mindsker kvinders tiltro til, at deres forklaring vil blive taget for gode varer, og afskrækker dem fra at søge retfærdighed.

De oplevelser, som de interviewede kvinder delte med Amnesty International, fremhæver, hvordan mediernes dækning af og sprogbrug om voldtægt kan være med til at videreføre skadelige stereotyper og myter samt underminere overlevernes forsøg på at opnå retfærdighed.

»Anne« fra Aarhus bemærkede, at de danske medier ofte undlader at respektere offerets ret til privatliv, blandt andet gennem beskrivelser, som gør ofrene lette at identificere og gør læserne i stand til at kommentere artikler om voldtægt, hvilket for det meste resulterer i en masse offerbebrejdelse. Hun bemærkede endvidere, at mediedækningen af voldtægt typisk udvisker gerningsmanden. ³⁰⁵

Isabel noterede, at medierne ofte skildrer voldtægt som en form for sex snarere end en voldsforbrydelse. I forhold til dækningen af Peter Madsens mord på og voldtægt af journalisten Kim Wall huskede hun, hvordan en avisartikel havde kaldt forbrydelsen »seksuelt misbrug«. »Jeg var lamslået over, at de brugte ordet sex, fordi hun blev stukket i skeden med en kniv tyve gange, og det tror jeg ikke har noget med sex at gøre«. ³⁰⁶

³⁰⁰ Forklarende bemærkninger, paragraf 107.

³⁰¹ For eksempel Medieansvarsloven, Radio- og fjernsynsloven, Markedsføringsloven, GREVIO-rapport p. 30.

³⁰² <https://journalistforbundet.dk/presseetiske-regler>, https://www.danskemedier.dk/wp-content/uploads/guide_presseetiskeregler_pages1.pdf, [https://www.pressenaevnet.dk/god-presseskik/](https://www.pressenaevnet.dk/god-presseskik/http://www.pressenaevnet.dk/god-presseskik/)

³⁰³ GREVIO-rapport, pp. 30 og 64.

³⁰⁴ Danske NGO'ers skyggerapport til GREVIO, januar 2017, p. 17.

www.danner.dk/sites/default/files/danner/Dokumenter/NGOers_rapport_om_Dk_og_Istanbulkonventionen.pdf

³⁰⁵ Interview med »Anne«, Aarhus, 30. maj 2018.

³⁰⁶ Interview med Isabel, Aarhus, 30. maj 2018.